

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
міжнародних економічних відносин
та безпеки бізнесу
Протокол № 1 від 22.08.2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної
роботи

Каріна ПЕМАШКАЛО

ГЛОБАЛЬНА ЕКОНОМІКА

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань **С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»**

Спеціальність **С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізацією С1.02 Міжнародні економічні відносини)»**

Освітній рівень **другий (магістерський)**

Освітня програма **Міжнародні економічні відносини**

Статус дисципліни **обов'язкова**

Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Розробники:
к.е.н., доцент

Аліна ЛИТВИНЕНКО

к.е.н., ст. викладач

Роман ШКРЕБЕНЬ

Завідувач кафедри
міжнародних економічних
відносин та безпеки
бізнесу

Ірина ОТЕНКО

Гарант програми

Олександра ГРОНЬ

Харків
2025

ВСТУП

Глобалізація як економічне явище та багатовимірний суспільний феномен, що відображає об'єктивну закономірність розвитку людства, постійно перебуває у центрі уваги науковців та економістів. У сучасних умовах глобалізаційні процеси набувають нових ознак під впливом цифровізації, розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, штучного інтелекту, цифрових платформ та трансформації бізнес-моделей.

Результатом розгортання глобалізаційних процесів у поєднанні з цифровою трансформацією є формування глобальної цифрової економіки, що характеризується зростанням ролі даних, інтелектуальних ресурсів, інноваційних технологій та електронної комерції. У зв'язку з цим навчальна дисципліна «Глобальна економіка» набуває особливого значення як важлива складова економічної науки та практики, що забезпечує розуміння сучасних тенденцій світового розвитку, механізмів функціонування глобальних ринків, цифрових екосистем та транснаціонального бізнесу. Однією з ключових умов реалізації визначених стратегічних пріоритетів є підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних працювати у сфері економічної діяльності в умовах глобальної інтеграції, цифровізації та посилення міжнародної конкуренції. Сучасний ринок праці потребує спеціалістів, які володіють аналітичними навичками, цифровими компетентностями, здатністю адаптуватися до швидких змін та приймати управлінські рішення в умовах невизначеності.

Формування глобальної економіки супроводжується переходом спеціалізації та поділу праці на якісно новий рівень, де провідну роль відіграють знання, інновації, інформаційні технології та цифрові сервіси. Розуміння об'єктивних передумов, змісту та перспектив розвитку глобалізації у цифрову епоху дозволяє більш ефективно використовувати нові можливості та мінімізувати ризики, пов'язані з глобальною конкуренцією, технологічними змінами та економічною нестабільністю.

Навчальна дисципліна «Глобальна економіка» є базовою у підготовці фахівців у сфері міжнародного бізнесу та міжнародних економічних відносин, оскільки охоплює сучасні форми організації господарської діяльності, особливості функціонування світових ринків, механізми міжнародного економічного співробітництва, а також вплив цифрових технологій на трансформацію глобального економічного простору.

Метою опанування дисципліни є формування у здобувачів системного розуміння процесів становлення та функціонування глобальної економіки в умовах цифровізації, а також оволодіння сучасними методичними підходами й інструментами аналізу міжнародних економічних процесів.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

закріплення теоретичних знань щодо закономірностей функціонування глобальної економіки, формування світової економічної системи та механізмів її регулювання в умовах цифрової трансформації;

розвиток навичок самостійної аналітичної роботи, критичного мислення, гнучкості у прийнятті рішень і відкритості до інноваційних знань;

формування соціальної відповідальності, етичної свідомості, поваги до культурного різноманіття та міжкультурної взаємодії у міжнародному середовищі; засвоєння знань про передумови, зміст, перспективи та наслідки глобалізаційних процесів, зокрема в умовах цифровізації, а також можливостей, які вони відкривають для суб'єктів господарювання у процесі інтеграції України у світове господарство;

оволодіння навичками аналізу, ідентифікації та оцінювання можливостей ведення міжнародного бізнесу з урахуванням впливу цифрових технологій і глобальних ризиків;

виявлення та оцінювання проблем розвитку міжнародного бізнесу в умовах глобалізації та цифрової трансформації, розроблення стратегічних заходів щодо забезпечення міжнародної конкурентоспроможності товарів, послуг, підприємств і галузей економіки.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є світова система господарювання в умовах глобалізації та цифрової трансформації.

Предметом дисципліни є процес формування та розвитку єдиної системи економічної взаємодії на глобальному рівні з урахуванням впливу цифрових технологій, інновацій і транснаціональних економічних процесів.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
PH3	ЗК3
PH4	ЗК4
PH6	СК1
PH7	СК2
PH8	СК3
PH9	ЗК2, СК4
PH10	ЗК3, СК5
PH12	ЗК1, СК7, СК8
PH13	ЗК3, ЗК4
PH14	ЗК5

де, ЗК1. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність працювати в команді.

ЗК5. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

СК1. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо налагодження міжнародних економічних відносин на всіх рівнях їх реалізації.

СК2. Здатність розробляти та аналізувати моделі розвитку національних економік і визначати їхню роль у сучасній світогосподарській системі.

СК3. Здатність визначати й оцінювати прояви економічного глобалізму, виклики та дисбаланси глобального розвитку та їх вплив на міжнародні економічні відносини.

СК4. Здатність оцінювати масштаби діяльності глобальних фірм та їхні позиції на світових ринках.

СК5. Здатність застосовувати акумулятивні знання, науковотехнологічні досягнення, інформаційні технології для осягнення сутності феномену нової економіки, виявлення закономірностей та тенденцій новітнього розвитку світового господарства.

СК7. Здатність аналізувати й оцінювати геоекономічні стратегії країн позиції національних економічних інтересів.

СК8. Здатність прогнозувати тенденції розвитку міжнародних ринків з урахуванням кон'юнктурних змін.

РН3. Систематизувати, синтезувати й упорядковувати отриману інформацію, ідентифікувати проблеми, формулювати висновки і розробляти рекомендації, використовуючи ефективні підходи та технології, спеціалізоване програмне забезпечення з метою розв'язання складних задач практичних проблем з урахуванням крос-культурних особливостей суб'єктів міжнародних економічних відносин.

РН4. Приймати обґрунтовані рішення з проблем міжнародних економічних відносин за невизначених умов і вимог.

РН6. Аналізувати нормативно-правові документи, оцінювати аналітичні звіти, грамотно використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали, вести прикладні аналітичні розробки, професійно готувати аналітичні матеріали.

РН7. Досліджувати й аналізувати моделі розвитку національних економік та обґрунтовувати заходи досягнення їх стратегічних цілей в умовах трансформації світогосподарських відносин.

РН8. Розробляти та досліджувати адаптивні моделі вирівнювання дисбалансів та нівелювання загроз глобального розвитку, пропонувати варіанти вирішення проблем за результатами дослідження.

РН9. Здійснювати моніторинг, аналіз, оцінку діяльності глобальних фірм (корпорацій, стратегічних альянсів, консорціумів, синдикатів, трастів тощо) з метою ідентифікації їхніх конкурентних позицій та переваг на світових ринках.

РН10. Розуміти закономірності та тенденції розвитку світового господарства і феномену нової економіки з урахуванням процесів інтелектуалізації, інформатизації та науково-технологічного обміну.

РН12. Визначати геоекономічні стратегії країн та їхні регіональні економічні пріоритети з урахуванням національних економічних інтересів і безпекової компоненти міжнародних економічних відносин у контексті глобальних проблем людства й асиметричності розподілу світових ресурсів.

PH13. Ідентифікувати зміни кон'юнктури ринків під дією невизначених факторів, здійснювати їх компаративний аналіз, критично оцінювати наслідки продукованих ідей та прийнятих рішень з метою прогнозування тенденції розвитку глобальних ринків.

PH14. Презентувати результати власних досліджень шляхом підготовки наукових публікацій і апробацій на наукових заходах.

Програма навчальної дисципліни

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади глобальних досліджень та тенденції розвитку світового господарства

Тема 1. Економічна природа глобальних трансформацій.

1.1. Сутність глобальних трансформацій.

1.2. Основні рушійні сили глобалізації.

1.3. Етапи формування глобальної економічної системи.

1.4. Подвійна природа глобалізації.

1.5. Роль глобальних інститутів. Основні функції: створення правил світової торгівлі (ВТО); фінансова стабільність і кредитна підтримка (МВФ, Світовий банк); координація політики сталого розвитку (ООН, UNDP); моніторинг макроекономічних показників (OECD, UNCTAD).

1.6. Вплив цифровізації на глобальні трансформації.

Тема 2. Становлення і сучасний формат глобальної економіки з урахуванням процесів інтелектуалізації, інформатизації та науково-технологічного обміну.

2.1. Сутність глобальної економіки.

2.2. Етапи становлення глобальної економіки.

2.3. Ключові актори глобальної економіки. Держави-лідери США, Китай, ЄС, Японія, Південна Корея, Індія – визначають гео економічну структуру світу. Транснаціональні корпорації (ТНК) – виступають головними «архітекторами» глобальної економіки. Apple, Amazon, Toyota, Samsung, Nestlé, Siemens. Міжнародні економічні організації: ВТО (World Trade Organization), МВФ (IMF). Світовий банк (World Bank), ОЕСР (OECD), UNCTAD.

2.4. Економіка знань і цифрова глобалізація. Особливості економіки знань: знання → головний виробничий ресурс; інновації → головне джерело доданої вартості; навчання протягом життя → конкурентна перевага; цифрові інфраструктури → новий «фундамент» економіки. Цифрові платформи (Google, Amazon, Alibaba, Meta, Microsoft) формують новий тип глобальної взаємодії – мережеву економіку.

2.5. Ознаки сучасного формату глобальної економіки.

Тема 3. Функціонування глобальних ринків.

3.1. Поняття та структура глобальних ринків. Основні сегменти глобального ринку.

3.2. Глобальний ринок товарів і послуг. Міжнародна торгівля товарами (експорт–імпорт), діяльність ТНК, митно-тарифне регулювання (ВТО, регіональні угоди), цифровізація торговельних процесів (e-commerce, маркетплейси). Тенденції: зростання частки цифрової торгівлі; зменшення ролі сировинного експорту; поширення сталих (sustainable) бізнес-моделей; створення «розумних ланцюгів постачання» (smart supply chains).

3.3. Глобальний фінансовий ринок. Головні фінансові центри: Нью-Йорк, Лондон, Токіо, Гонконг, Франкфурт, Сінгапур.

3.4. Глобальний ринок праці. Ринок праці у глобальному вимірі: міграція робочої сили; аутсорсинг та офшоринг; цифрові професії та гіг-економіки (gig economy); зростання попиту на ІТ-компетенції, аналітику, креативність.

3.5. Ринок технологій та інновацій. Ринок технологій охоплює обмін патентами, ліцензіями, ноу-хау, програмним забезпеченням, штучним інтелектом. Технологічна глобалізація, конкурентоспроможність країн і бізнесу: технології стають основним фактором зростання продуктивності; цифрова нерівність між країнами – лідерами (США, Китай, Південна Корея) та тими, що розвиваються.

3.6. Цифрова торгівля. Приклади цифрових ринків: B2C: Amazon, Alibaba, Rozetka; B2B: Global Sources, Made-in-China; FinTech-платформи: PayPal, Revolut, Wise; Digital Services: Upwork, Fiverr, Coursera. Роль національних кордонів: економічна діяльність дедалі більше відбувається у віртуальних просторах.

3.7. Глобальні виклики функціонування ринків. Енергетична безпека – залежність від постачальників енергоносіїв, «зелений перехід». Фінансова нестабільність – коливання валют, спекулятивні бульбашки, боргові кризи. Нерівність доступу до технологій –цифровий розрив між країнами. Монополізація цифрових платформ –контроль даних, зниження конкуренції. Глобальні ризики (пандемії, війни, клімат) – порушення ланцюгів постачання.

Тема 4. Глобальний бізнес з урахуванням національних економічних інтересів.

4.1. Сутність глобального бізнесу. Основні риси глобального бізнесу: орієнтація на міжнародні ланцюги створення вартості; використання єдиних корпоративних стандартів у різних країнах; гнучкість і адаптація до локальних умов; стратегічна мета – максимізація глобальної ефективності та збереження конкурентних позицій.

4.2. Транснаціональні корпорації (ТНК). Основні характеристики ТНК: наявність головного офісу (материнської компанії) і численних філій у різних країнах; інтеграція виробничих процесів і фінансів на глобальному рівні; концентрація інноваційних, фінансових і людських ресурсів; вплив на політику, економіку та екологію регіонів. Приклади провідних ТНК: Apple, Microsoft, Toyota,

Nestlé, Samsung, Unilever, Amazon, Google (Alphabet). Роль ТНК у глобальній економіці.

4.3. *Глобальні стратегії компаній.* Мультинаціональна стратегія – адаптація продукту та маркетингу до локальних умов (Coca-Cola, McDonald's). Глобальна стратегія – стандартизований підхід до виробництва й управління (Intel, Apple). Транснаціональна стратегія – поєднання глобальної ефективності та локальної адаптації (Nestlé, Unilever). Міжнародна стратегія – експорт товарів без суттєвої зміни структури (малий бізнес, експортно-орієнтовані компанії).

4.4. *Інтернаціоналізація та офшоризація бізнесу.*

4.5. *Фактори міжнародної конкурентоспроможності.* Інноваційність (нові продукти, R&D, цифрові технології). Репутаційний капітал і бренд. Ефективність управління ланцюгами постачання. Кадровий потенціал і корпоративна культура. Гнучкість у реагуванні на зміни зовнішнього середовища. Відповідність ESG-стандартам.

4.6. *Інновації та роль технологій.* Цифрові екосистеми (AI, Big Data, IoT), автоматизацію виробництва, сталий дизайн продуктів, логістичні технології (Smart Logistics, Blockchain).

4.7. *ESG-тренди у глобальному бізнесі.* ESG (Environmental, Social, Governance): екологічна відповідальність (зменшення викидів, використання відновлюваних ресурсів); соціальна відповідальність (права працівників, інклюзивність, доброчесність) належне корпоративне управління (прозорість, етика, антикорупційні стандарти). Компанії-лідери ESG-напряму: Tesla, Patagonia, Unilever, IKEA, Microsoft.

Змістовий модуль 2. Сучасний стан, проблеми та перспективи глобальної економіки в умовах трансформації світогосподарських відносин.

Тема 5. Технологічний ресурс глобального економічного розвитку у контексті глобальних проблем людства.

5.1. *Технології як рушійна сила глобального розвитку.* Наукові розробки (R&D); інноваційна інфраструктура (технопарки, венчурні фонди); цифрова інфраструктура (мережі, дата-центри, ІІІ-платформи); людський капітал, здатність до творчості та адаптації до нових технологій.

5.2. *Технологічні уклади. Концепція технологічних укладів.*

5.3. *Індустрія 4.0 і «четверта промислова революція».* Штучний інтелект (AI); Інтернет речей (IoT); роботизація та 3D-друк; хмарні обчислення; великі данні (Big Data); блокчейні та смарт-контрактах. Особливості Індустрії 4.0: інтелектуальні фабрики (smart factories); автономні системи прийняття рішень; гнучке, персоналізоване виробництво; взаємопов'язаність усіх процесів у реальному часі.

5.4. *Роль штучного інтелекту в глобальному виробництві.* Штучний інтелект (AI) став ядром технологічної трансформації у світі. Його застосування охоплює: автоматизацію процесів (виробництво, логістика, обслуговування); прогнозу аналітику (маркетинг, фінанси, охорона здоров'я); розумні системи управління (енергетика, транспорт, агросектор); розпізнавання зображень, мови,

поведінки споживачів. Економічний ефект AI: підвищення продуктивності праці; зменшення транзакційних витрат; оптимізація ресурсів; формування нових бізнес-моделей (наприклад, «AI-as-a-Service»).

5.5. *Вплив технологічних інновацій на зайнятість і продуктивність.* Розвиток технологій має подвійний ефект: позитивний, що створює нові робочі місця в IT, інноваційних і креативних секторах; негативний, що витісняє працівників із рутинних професій (автоматизація, роботизація).

5.6. *Цифровізація як глобальний тренд.* Цифровізація економіки. Основні наслідки: прозорість економічних процесів (e-урядування, e-commerce); зниження витрат і часу; формування глобальних цифрових платформ (Google, Alibaba, Amazon, Meta); нові форми торгівлі, а саме: електронна комерція, NFT, віртуальні послуги.

5.7. *Блокчейн і Інтернет речей (IoT).* Блокчейн забезпечує прозорість і довіру у фінансових та торговельних транзакціях, особливо у логістиці, фінансах, агробізнесі. Інтернет речей (IoT) – мережа підключених пристроїв, що обмінюються даними без участі людини. Вони створюють нову архітектуру економіки даних, де ефективність вимірюється швидкістю обміну інформацією.

5.8. *Соціально-економічні наслідки технологічної трансформації.*

Тема 6. Людський ресурс глобальної економіки в умовах трансформації світогосподарських відносин.

6.1. *Людський ресурс як ключовий чинник глобального розвитку.* Людський капітал, що пов'язано з: якістю освіти; рівнем охорони здоров'я; інвестиціями у науку та культуру; розвитком цифрових компетенцій.

6.2. *Глобальний ринок праці.* Єдиний простір трудових ресурсів, де мобільність кадрів, дистанційна робота та міжнародні корпорації визначають динаміку зайнятості. Особливості глобального ринку праці: висока міжнародна мобільність робочої сили; формування транснаціональних трудових потоків; зростання дистанційної зайнятості (remote work, gig economy); автоматизація та цифровізація виробничих процесів; розрив між попитом і пропозицією цифрових спеціалістів.

6.3. *Міграційні процеси та «витік мізків».* Трудова міграція є важливою складовою глобальної економіки, адже забезпечує перерозподіл робочої сили між країнами з різним рівнем розвитку. Причини міграції: пошук кращих умов праці та оплати; доступ до якісної освіти та медицини; політична нестабільність або відсутність перспектив; можливість дистанційної співпраці з глобальними компаніями. Наслідки: для країн-донорів, втрата інтелектуального потенціалу; для країн-реципієнтів, приплив талантів і зростання продуктивності; для світового ринку, посилення асиметрії розвитку.

6.4. *Освіта як фундамент людського капіталу.* Тенденції розвитку освіти: перехід до цифрових платформ навчання (Coursera, Udemy, edX); інтеграція STEM-освіти (наука, технології, інженерія, математика); орієнтація на критичне мислення, творчість та командну роботу; поява гібридних компетенцій, технічні знання + соціальні навички. Освітня система стає інструментом глобальної мобільності талантів.

6.5. *Upskilling i Reskilling: адаптація до нових викликів.* Технологічні зміни призводять до переформатування ринку праці, тому виникає потреба в: upskilling, підвищенні кваліфікації в межах існуючої професії; reskilling, перенавчанні для переходу до нової сфери діяльності. Відомі програми: Google Career Certificates, Microsoft Learn, Amazon Web Services Academy.

6.6. *Soft skills i цифрові компетенції: критичне мислення; емоційний інтелект; комунікаційні навички; адаптивність i креативність.* Цифрові компетенції. У глобальному вимірі поєднання hard i soft skills є визначальним чинником кар'єрного успіху.

6.7. *Нові форми зайнятості в глобальній економіці.* Технологічна революція сприяла появі нових форматів роботи: freelance-економіка (gig economy); дистанційна та гібридна зайнятість; віртуальні команди; краудсорсинг і та краудворкінг.

6.8. *Людський капітал i глобальна конкурентоспроможність.* Індекс глобального людського капіталу (World Economic Forum, Global Human Capital Index) оцінює країни за рівнем освіти, кваліфікації, цифрових навичок і можливостей розвитку. Лідери: Швейцарія, Сінгапур, Фінляндія, Південна Корея.

Тема 7. Глобальна економіка як прогностична реальність та міжнародні стратегії глобалізації.

7.1. *Глобальна економіка як система майбутнього.* Глобальна економіка – це високодинамічна система, у якій соціальні, технологічні, політичні та екологічні процеси взаємодіють у режимі постійних змін. Прогностична економіка вивчає: ймовірні сценарії розвитку світового господарства; наслідки впливу технологічних, демографічних, екологічних факторів; ризики, пов'язані з геополітичною напругою та ресурсними кризами.

7.2. *Мегатренди глобального розвитку.* Мегатренди – це довгострокові, стійкі процеси, які формують світову економіку протягом десятиліть. Ключові мегатренди: Цифровізація – формування економіки даних, штучного інтелекту, автоматизації. Енергетичний перехід – перехід до відновлюваних джерел енергії. Демографічні зрушення – старіння населення, зростання міграції. Урбанізація – концентрація економічної активності у мегаполісах. Глобальна нерівність – посилення розриву між центрами та периферією. Зміна клімату та екологічна криза – фактор, що впливає на всі галузі. Геополітична фрагментація – формування нових центрів сили (США, Китай, ЄС, Індія). Усі ці процеси визначають вектор розвитку світового господарства до 2050 року.

7.3. *Методи прогнозування глобальних процесів.* Сценарний аналіз (Scenario Planning). Метод передбачення альтернативних варіантів майбутнього, що базується на ідентифікації ключових невизначеностей. Використовується корпораціями (Shell, Siemens) і міжнародними структурами (OECD, World Economic Forum). Приклад сценаріїв: Оптимістичний – глобальна співпраця, «зелена економіка», технологічне зростання. Песимістичний – фрагментація, торгові війни, ресурсні обмеження. Реалістичний – комбінація розвитку технологій і регіональної конкуренції. SWOT-аналіз. PEST-аналіз.

7.4. *Глобальні ризики та виклики.* Згідно зі «Global Risks Report» (World Economic Forum), головними викликами XXI століття є: кліматичні катастрофи та нестача ресурсів; кіберзагрози та інформаційні війни; геоекономічна фрагментація; міграційні кризи; зростання соціальної нерівності; загроза масового безробіття через автоматизацію. Для їхнього подолання країни мають координувати міжнародні економічні стратегії і посилювати роль глобальних інституцій.

7.5. *Міжнародні стратегії глобалізації.* Основні напрями стратегій: Економічна інтеграція – формування торгових союзів (ЄС, ASEAN, USMCA). Інноваційна співпраця – розвиток цифрових платформ та транснаціональних дослідницьких мереж. Соціально-екологічна політика – підтримка сталого розвитку. Безпековий вимір – забезпечення стабільності фінансових і енергетичних систем. Провідні актори глобальних стратегій: ООН – розробка Цілей сталого розвитку (SDGs) до 2030 року; Світовий банк і МВФ – фінансова стабілізація та допомога країнам, що розвиваються; OECD – формування стандартів інклюзивного зростання; WEF (World Economic Forum) – аналітика трендів і сценаріїв майбутнього.

7.6. *Сталий розвиток як стратегічна мета.* Концепція Sustainable Development Goals (SDGs) передбачає збалансований розвиток трьох сфер: економічної (зростання, інновації, інфраструктура); соціальної (зайнятість, освіта, подолання бідності); екологічної (відновлювана енергія, кліматична безпека). Україна, як держава, інтегрована у світову економіку, адаптує свою національну стратегію сталого розвитку до 2030 року згідно з міжнародними стандартами.

Тема 8. Конкурентна стратегія розвитку України в умовах глобалізації.

8.1. *Глобальний контекст конкурентоспроможності.* У сучасному світі конкурентоспроможність націй визначається не лише вартістю ресурсів, а насамперед: рівнем інноваційності економіки; якістю людського капіталу; інституційною спроможністю; цифровою трансформацією; здатністю інтегруватися у глобальні ланцюги доданої вартості (GVCs).

8.2. *Україна в умовах глобальної конкуренції.* Україна та потужний потенціал для інтеграції у глобальну економіку, спираючись на: науково-технічний потенціал; аграрний сектор та ІТ-галузь; геостратегічне положення між ЄС і Азією; високу освітню культуру та людський капітал. Структурні виклики: низький рівень технологічної диверсифікації експорту; енергетична залежність; інституційна нестабільність; недостатній рівень інвестицій у НДДКР.

8.3. *Інноваційна політика як основа конкурентної стратегії.* Інноваційна політика, комплекс державних заходів, спрямованих на стимулювання технологічного розвитку та підвищення ефективності економіки. Створення інноваційних екосистем (технопарки, стартап-хаби, R&D-центри), підтримка малого та середнього технологічного бізнесу (SMEs); розвиток державно-приватного партнерства (PPP) у сфері науки та інновацій; запровадження податкових стимулів для високотехнологічних підприємств. Програма «Diiia City» в Україні, елемент цифрової інноваційної політики, спрямований на створення сприятливого середовища для ІТ-компаній.

8.4. *Смарт-спеціалізація як регіональний інструмент конкурентного розвитку.* Смарт-спеціалізація (Smart Specialization Strategy, S3), концепція ЄС, яка передбачає визначення унікальних конкурентних переваг регіону та спрямування ресурсів на їхній розвиток. Основні принципи S3: виявлення сильних сторін регіону (наприклад, аграрні технології, ІТ, логістика); стимулювання кластерного співробітництва між бізнесом, університетами, державою; орієнтація на інноваційні проекти з високою доданою вартістю; підтримка сталого розвитку регіональної економіки.

8.5. *Експортна стратегія та інтеграція у світові ринки.* Ключові напрями експортної стратегії: підтримка високотехнологічних галузей (аерокосмічна, ІТ, машинобудівна, фармацевтична); розвиток експорту послуг (насамперед цифрових); участь у глобальних ланцюгах доданої вартості; посилення бренду «Made in Ukraine» на міжнародному рівні. Український ІТ-сектор став одним із найбільш конкурентних у Східній Європі, працюючи з глобальними клієнтами Google, Amazon, Samsung.

8.6. *Економічна безпека як елемент конкурентної стратегії.* У глобалізованій економіці економічна безпека стає ключовим чинником конкурентоспроможності держави, що передбачає: енергетичну незалежність; стійкість фінансової системи; захист критичної інфраструктури; кібербезпеку; диверсифікацію торговельних партнерів. Сильна економічна безпека дозволяє Україні бути надійним партнером у міжнародних економічних відносинах та уникати надмірної залежності від зовнішніх впливів.

Перелік практичних (семінарських) / лабораторних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних занять

Назва теми та завдання	Зміст
Тема 1. Практичне заняття. Завдання 1.	<i>Форма заняття: семінар-дискусія</i> <i>Мета:</i> сформулювати у студентів розуміння сутності глобальних трансформацій, рушійних сил глобалізації та ролі цифровізації у сучасних світогосподарських процесах. <i>Методи роботи:</i> аналіз наукових підходів до трактування глобалізації; робота в малих групах над визначенням переваг і ризиків глобалізації; мозковий штурм щодо впливу цифровізації на світову економіку; обговорення ролі міжнародних інституцій у регулюванні глобальних процесів; підготовка коротких аналітичних висновків.
Тема 2. Практичне заняття. Завдання 2.	<i>Форма заняття: практична робота</i> <i>Мета:</i> закріпити знання щодо етапів становлення глобальної економіки, визначити роль ключових акторів та особливості економіки знань у цифрову епоху.

	<p><i>Методи роботи:</i> побудова порівняльних таблиць етапів розвитку глобальної економіки; аналіз кейсів діяльності транснаціональних корпорацій; дослідження впливу цифрових платформ на міжнародну економічну взаємодію; підготовка презентацій щодо ролі держав-лідерів у глобальній економіці; індивідуальні аналітичні завдання.</p>
<p>Тема 3. Практичне заняття. Завдання 3.</p>	<p><i>Форма заняття: семінар</i> <i>Мета:</i> поглибити знання студентів про структуру глобальних ринків, особливості їх функціонування та сучасні виклики розвитку. <i>Методи роботи:</i> аналіз структури глобальних ринків; розгляд прикладів функціонування міжнародних товарних, фінансових і трудових ринків; робота з аналітичними матеріалами щодо цифрової торгівлі; обговорення глобальних ризиків і дисбалансів; розв'язання ситуаційних завдань.</p>
<p>Тема 4. Практичне заняття. Завдання 4.</p>	<p><i>Форма заняття: практична робота</i> <i>Мета:</i> сформувати практичні навички аналізу діяльності глобального бізнесу та стратегій транснаціональних корпорацій. <i>Методи роботи:</i> аналіз стратегій провідних ТНК; моделювання процесів інтернаціоналізації бізнесу; дослідження факторів міжнародної конкурентоспроможності; розгляд ESG-практик глобальних компаній; групова розробка стратегії виходу компанії на міжнародний ринок.</p>
<p>Тема 5. Практичне заняття. Завдання 5.</p>	<p><i>Форма заняття: семінар-дискусія</i> <i>Мета:</i> розкрити роль технологій як ключового фактору глобального економічного розвитку та оцінити вплив цифровізації на продуктивність і зайнятість. <i>Методи роботи:</i> обговорення концепції Індустрії 4.0; аналіз прикладів застосування штучного інтелекту в бізнесі; дискусія щодо впливу технологій на ринок праці; робота з кейсами впровадження цифрових інновацій; підготовка аналітичних висновків.</p>
<p>Тема 6. Практичне заняття. Завдання 6.</p>	<p><i>Форма заняття: семінар</i> <i>Мета:</i> сформувати розуміння ролі людського капіталу у забезпеченні глобальної конкурентоспроможності та розвитку економіки знань. <i>Методи роботи:</i> аналіз тенденцій розвитку глобального ринку праці; обговорення проблем міграції та «витоку мізків»; оцінювання ролі освіти у формуванні людського капіталу; виконання тестових і аналітичних завдань; розробка рекомендацій щодо розвитку цифрових компетенцій.</p>
<p>Тема 7. Практичне заняття. Завдання 7.</p>	<p><i>Форма заняття: семінар-дискусія</i> <i>Мета:</i> навчити студентів застосовувати методи прогнозування глобальних процесів і аналізувати мегатренди світового розвитку. <i>Методи роботи:</i> сценарний аналіз майбутнього глобальної економіки; SWOT- та PEST-аналіз глобальних процесів; групова</p>

	робота над визначенням ключових ризиків; обговорення стратегій сталого розвитку; презентація результатів досліджень.
Тема 8. Практичне заняття. Завдання 8.	<i>Форма заняття: практична робота</i> <i>Мета:</i> сформувати навички стратегічного аналізу конкурентоспроможності України та розробки напрямів інтеграції у глобальну економіку. <i>Методи роботи:</i> аналіз позицій України у міжнародних рейтингах конкурентоспроможності; розробка інноваційних стратегій розвитку; дослідження можливостей смарт-спеціалізації регіонів; обговорення експортного потенціалу України; підготовка стратегічних рекомендацій щодо підвищення економічної безпеки.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1 – 8	Вивчення лекційного матеріалу, нормативно-розпорядчих документів та довідкових матеріалів
Тема 1 – 8	Підготовка до практичних занять
Тема 1 – 8	Формування презентацій, підготовка до опитування
Тема 1 – 8	Підготовка до екзамену

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та / або лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Теми 1, 3, 5, 6), міні-лекції (Теми 4, 7), проблемні лекції (Теми 6, 2, 8).

Наочні (демонстрація (Теми 1 – 8)).

Практичні (практична робота (Теми 2, 4, 8), семінари (Теми 3, 6), семінари-дискусії (Тема 1, 5, 7).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів: максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається: сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: практичні та семінарські завдання за темами 1, 2, 3, 4, 5, 6 (по 5 балів), індивідуальне навчально-дослідне завдання семінару-дискусії за темою 7 (10 балів), практикум за темою 8 (10 балів), письмова контрольна робота (10 балів).

Семестровий контроль: Екзамен.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Спеціальність С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини
(за спеціалізацією С1.02 Міжнародні економічні відносини)»
другий (магістерський) рівень
Освітньо-професійна програма Міжнародні економічні відносини

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Тести (15 балів, по 3 бали за кожен)

1. Глобалізація світової економіки передбачає:

- a) зменшення міжнародної торгівлі
- b) ізоляцію національних економік
- c) посилення взаємозалежності країн
- d) відмову від міжнародного поділу праці

Правильна відповідь: c

2. Яка міжнародна організація регулює валютно-фінансові відносини у світі?

- a) СОТ
- b) МВФ
- c) ЮНЕСКО
- d) ОПЕК

Правильна відповідь: b

3. До основних суб'єктів глобальної економіки належать:

- a) лише національні держави
- b) міжнародні організації
- c) транснаціональні корпорації
- d) усі перелічені

Правильна відповідь: d

4. Світовий поділ праці означає:

- a) рівний розподіл ресурсів між країнами
- b) спеціалізацію країн на виробництві окремих товарів і послуг
- c) відмову від експорту
- d) автономний розвиток економік

Правильна відповідь: b

5. Яке явище є характерним для сучасної глобальної економіки?

- a) деіндустріалізація
- b) регіоналізація та економічна інтеграція
- c) зменшення ролі фінансових ринків
- d) скорочення міжнародних інвестицій

Правильна відповідь: b

Діагностичне завдання (10 балів):

Проаналізуйте вплив глобалізаційних процесів на економічний розвиток країн, що розвиваються у 2024-2025 рр.. У відповіді необхідно:
визначити економічні, соціальні та інституційні наслідки глобалізації;
охарактеризувати переваги та ризики інтеграції у світову економіку;
навести приклади конкретних країн або регіонів.

Евристичне завдання (15 балів):

Уявіть, що ви є економічним аналітиком міжнародної організації, яка оцінює перспективи розвитку глобальної економіки в умовах: цифровізації; фінансової нестабільності; геополітичних конфліктів.

Необхідно:

Провести PEST-аналіз глобального економічного середовища.

Оцінити вплив зазначених факторів на міжнародну торгівлю та інвестиційні потоки.

Запропонувати стратегічні рекомендації для країн щодо адаптації до сучасних викликів глобальної економіки.

Критерії оцінювання екзаменаційного білету

1. Тести (15 балів)

3 бали – правильна відповідь.

1–2 бали – частково правильна відповідь або неповне обґрунтування.

0 балів – неправильна відповідь або відсутність відповіді.

2. Діагностичне завдання (10 балів)

Визначення наслідків глобалізації – 0–4 бали

4 – розкрито економічні, соціальні та інституційні наслідки з прикладами;

3 – розкрито дві групи наслідків;

1–2 – поверхневий аналіз однієї групи;

0 – відсутній аналіз.

Аналіз переваг і ризиків – 0–4 бали

4 – чітко визначені переваги та ризики, наведені приклади;

3 – визначені основні аспекти без глибокого аналізу;

1–2 – загальні твердження;

0 – відсутні.

Логіка, аргументованість – 0–2 бали

2 – структурована, логічна відповідь;

1 – незначні логічні помилки;

0 – хаотичний виклад.

Разом: 10 балів

3. Евристичне завдання (15 балів)

PEST-аналіз – 0–6 балів

6 – усі складові розкриті з прикладами;

4–5 – три складові розкриті детально;

2–3 – 1–2 складові;

0–1 – відсутній аналіз.

Стратегічні рекомендації – 0–7 балів

7 – комплексні, практично орієнтовані рекомендації;

5–6 – дві сфери розкриті повністю;

3–4 – загальні рекомендації;

1–2 – поверхневі ідеї;

0 – відсутні.

Стиль, аргументація, аналітичність – 0–2 бали

2 – чіткий, логічний і аналітичний виклад;

1 – є недоліки у структурі;

0 – відсутня логіка викладу.

Разом: 15 балів

Підсумкова шкала оцінювання (40 балів)

- 36–40 – відмінно
- 30–35 – добре
- 22–29 – задовільно
- 15–21 – посередньо
- 0–14 – незадовільно

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Міжнародна економіка [Електронний ресурс] : навчально-практичний посібник / В. О. Козуб, М. В. Горобинська, Ю. Б. Доброскок [та ін.]. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 307 с. – <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32800>
2. Підприємництво та торгівля у цифрову добу: від традиційних ринків до електронної комерції : навчальний посібник / Литвиненко А. О. Таллінн : Teadmus, 2026. – 115 с. – Режим доступу: https://api.teadmus.org/storage/published_books/Entrepreneurship_Trade_Digital_Age/monograph.pdf
3. Світове господарство і міжнародні економічні відносини [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Т. В. Шталь, С. В. Бестужева, В. А. Вовк [та ін.]. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 238 с. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23849>

Додаткова

4. Іващенко Г. А. Глобальні тенденції цифрової економіки у сфері міжнародних економічних відносин. Ефективна економіка. 2025. № 12. – Режим доступу: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/38487>
5. Литвиненко А. О. Трансформація світового ринку в умовах глобалізації / А. О. Литвиненко, О. Д. Литвиненко // Міжнародні економічні та суспільні відносини: стан, проблеми, перспективи розвитку : монографія / за ред. Л. М. Савчук, М. В. Корнеєва. – Дніпро: Пороги, 2021. – С. 69-110. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26918>
6. Литвиненко А. О. Формування міжнародної конкурентоспроможної стратегії підприємства / А. О. Литвиненко, О. Д. Литвиненко // Economic strategies for the development of society: collective monograph / Iliashenko K., Bezverkhnia Y., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2020. – Розд. 12.3. – С. 312 – 332. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26080>
7. The business ecosystem: entrepreneurship, e-commerce, sustainable development: monograph / A. O. Lytvynenko. – Kyiv: Internauka Publishing House, «SBA Print», 2026. – 128 p. – <https://doi.org/10.25313/978-617-8829-43-8>. Режим доступу: <https://www.inter-nauka.com/archive/reference-1/>

8. Lytvynenko A., Matkobozhyk S. Digital platforms and e-commerce as strategic drivers of international entrepreneurship. International scientific journal «Internauka.» Series: «Economic Sciences». 2026. № 1. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2026-1-11859> Режим доступу: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/38723>
9. Lytvynenko O. D. Impact of digital economy on business development in Ukraine / O. D. Lytvynenko, A. O. Lytvynenko, N. L. Morozova // Бізнес-інформ. – 2025. – № 5. – С. 176-183. – Режим доступу: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/37136>
10. Lytvynenko A. O. Directions of functioning of international business in the globalized environment // A. O. Lytvynenko, O. D. Lytvynenko // Інтернаука: фаховий міжнародний науковий журнал Серія: «Економічні науки». – 2022. № 1(57) – С. 142-148. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27397>
11. Lytvynenko A. O. Globalization impact on the hotel and restaurant business / A. O. Lytvynenko, O. D. Lytvynenko // Інтернаука: фаховий міжнародний науковий журнал Серія: «Економічні науки» – Київ : Вид. дім «Інтернаука», 2021. – № 5 (49) 1 Том / 2021. – С. 9-14. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26067>
12. Lytvynenko A. O. Formation of international competitiveness of the region on the basis of the innovation and investment model of development in China / A. O. Lytvynenko, O. D. Lytvynenko // Інтернаука: фаховий міжнародний науковий журнал Серія: «Економічні науки» – Київ : Вид. дім «Інтернаука», 2021. – № 12 (01/45) / 2021. – С. 42-48. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/26066>
13. Parkhomenko N. Enterprise development strategy in the global environment / N. Parkhomenko, I. Otenko, V. Otenko and other // Academy review. – 2024. – № 1 (60). Р. 164-176. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32884>

Інформаційні ресурси

14. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дисципліна «Глобальна економіка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=6845>
15. The World Bank. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://info.worldbank.orgg/etools/kam2/КАМ_page5.asp
16. The World Economic Forum. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org>
17. Міністерство закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mfa.gov.ua
18. Державна митна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.customs.gov.ua